

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE YENİ YAKLAŞIMLAR

Lütfiye KADER

Emekli Uzman Fen Bilimleri Öğretmeni

ltfiyekader@gmail.com

Merhaba!

Yeni doğan bir bebeğin, beyni gerçekten sıfır kilometre midir? Yoksa mitoz hücre bölünmesinin interfaz evresindeki, hücre topluluğuna benzetilebilir mi? Yani; büyüme gelişmeye hazır mı? Doğru beslenme, sağlıklı genotiple, sağlıklı çevre koşullarında, beyin ve beden gelişimi, sürekli istek halindedir. Beynin; gelişimi ve öğrenme süreçleri bilindiği gibi, her insanda farklılıklar gösterir.

Öğrenme süreçlerinde öğrenmenin başarısı; yaşantıların düzenlenmesi konusunda fark yaratabilmektir. Yani; birey doğumundan ölümüne kadar, yaşadığı olay, bilgi ve deneyimlerini düzenleyebiliyorsa, öğrenmeye açık birey olarak yetişmiş demektir. Bilgi düzenlemelerini, fen derslerinde ne kadarını içselleştirebilirse, işte o zaman fen okuryazarı olunmuş olur.

Ben 37 yıllık bir eğitimciyim. 2004 yılında ilk defa, temel eğitime destek projesi kapsamında (TEDP) öğretim programlarının hazırlanmasında, emeği geçen biri olarak görüşlerimi açıklamak isterim.

Sayın Bakanımızın, öğretim programlarının hafifletilerek daha basitleştirilmesi yönünde bir beyanını okumuştum. Şimdiye kadar, pek çok öğretim programı değişikliği gördüm ve uyguladım... O zamanlardan beri; fen eğitim anlayışı çok değişti ve öğrenciyi kazanabilmek için, eğitim ve öğretim hedeflerine uygun, öğretim programları geliştirildi. Çok önceki yıllarda öğretim programlarının yoğunluğu, hantallık ve gereksiz bilgi hamallığı getiriyordu.

Bunlar; zaman içinde hem görsellik olarak zenginleşti, hem de bilgi yükü bakımından, daha sadeleştirildi. Çok da güzel oldu. Yeni fen öğretim programı açıklandığında şu tespitleri yapmış, ama bunu MEB'e bildirememiştim. Bu vesileyle; tespitlerimi sunma fırsatı yaratıldığı için, Anadolu Öğretmen Dergisine, dergiye emeği geçen ve dergiye bilgi ve deneyimlerimi yazmam için, davet isteği ve inceliğini gösteren değerli hocam Prof. Dr. Naim Uzun'a ve değerli ekibine de teşekkürlerimi bir borç bilirim. Öğretmenlik hayatımda, şu tespitleri yaptım;

1. **Öğretim programı yükünün ağır olması:** Yük hafifledi ama öz azaldı.
2. **Öğretim programlarının sınıflara göre dağılım dengesizliği:** Hala daha, bu dengesizlikler var.
3. **Öğretim metotlarının sınırlılığı:** Şimdi bu durum, o kadar sınırlı değil.
4. **Bilginin yaşantı içinde kullanılamaması:** Maalesef, bunu hala daha başaramadık.
5. **Eğitim ve öğretim alanlarının fiziki durumları:** Bunda iyi yolda gidiyoruz.
6. **Öğretmenin kendini güncellememesi:** Öğretmenin kendini güncellemesi, genelde bireysel çaba ve gayretlerle olsa da, bakanlık şimdi öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri yönünde, duyarlı ve istekli davranıyor.
7. **Öğrenci merkezli eğitim:** Öğrenci merkezli eğitim, hakkıyla okullarda uygulanamaması sonucunda, amacına ve hedeflerine ulaşabilmiş değil. Çünkü sistemin getirdiği eksik ve yanlış uygulamalar buna engel oluyor.
8. **Öğrenme şekillerinde bireyselliğe ağırlık verilmemesi:** Her öğrenci, her insan, özeldir anlayışını uygulayamamamız, eğitimde birçok değer kaybına neden oluyor.
9. **Öğrencilerin gelecek kaygısı ve sınav kaygıları nedeniyle yaratıcı fikirler üretmemesi, fikirlerinin değerlendirilmemesi, araştırmaya yöneltilmesine olanak verilmemesi ve bürokratik bir sürü engellerin aşılammaması:** Mutluluğu esas alan, bir eğitim sistemine, ne yazık ki hala daha kavuşamadık. Mutsuz, ezberci günü kurtaran ve güvensiz gençler yetişiyor. Geleceğe umutla bakan gençlerimiz, ne yazık ki çok az.
10. **Uzun vadeli ve köklü bir fen eğitim öğretim programının olmaması:** Milli eğitimin; 5, 10, 30 yıllık hedefleri olmaması, uygulanan programların güvenilirliğinin ve başarı sonuçlarının, değerlendirilmeden sık sık değiştirilmesi MEB'in amaç ve hedeflerine ulaştıramıyor. MEB'in kaptanı kim olursa olsun, uzun vadede hedeflenen programların, kesintisiz uygulanmasının sağlanamaması, eğitimde bizi devler liginden düşürüyor.
11. **Eğitimin içinden gelen öğretmen ve eğitim konusunda uluslararası makaleleri olan, liyakatla uzmanlaşmış akademik kadro,** her yaştan temsil edilen, bir eğitim reformu platformu kurularak ülkemizde; yeni dünyada yerimizi alabilecek 5, 10, 30 yıllık hedefleri belirleyen özerk bir beyin takımı kurulmalıdır.
12. **Öğrenci kadar, öğretmenin de mutluluğu esas olmalı:** Mutluluk ve başarı bulaşıcıdır. Mutluluğu öğrencilere bulaştıran da öğretmendir: Öğretmen bilim, eğitim ve üretkenlik dışında başka şeylere kafa yormayacak kadar rahat ve huzurlu olmalıdır.
13. **Eğitim ve öğretimin örgün ve yaygın eğitimde var olma felsefesi değişmeli:** Yaygın (açık öğretim) eğitimin ayakları; Eğitim ve öğretim olarak, (Ortaokul, lise) temel eğitim becerileri adı altında ve yaşam boyu öğrenme şeklinde verilmelidir.

- 14. Temel eğitim becerileri;** bireye farklı disiplinleri, yaşantılarında nasıl anlayabilecekleri, nasıl kullanabilecekleri konusunda yol gösterici olmalıdır. Örneğin; her insan, insan, hayvan, bitki anatomisini genel olarak bilip, yaşantılarındaki bilgi düzenlemelerini kullanabilmelidir.
- 15. Doktora giden bir insanın, vücudunda organlarının** yerini bilmesi, nasıl çalıştığını anlaması eğitilmemiş insan için önemlidir. Kişinin yemek pişerken, pişirme sıcaklığının neye göre değiştiğini bilmesi, yüksek yerlere çıktığımızda, neden burnumuzun kanadığını ve evdeki kavanoz kapağını açmak için ısı kullanması gerektiğini bilmesi, fen okuryazarlığını yaşantısında kullanıp, uygulamış demektir. Bu amaçla ve hedefle; bütün bu pratikleri bilim okuryazarlığıyla herkese öğretmek mümkündür.
- 16. Açık öğretimin, ortaokul ve lise bölümünü bitiren adaylara temel eğitim I,** temel eğitim II beceri diplomaları verilerek, bunlar vasıflı ara eleman olarak değerlendirilebilir. Bu diplomaların geçerliliği, yükseköğretime geçişte, ancak belirli baraj kriterleriyle olmalıdır. Açık öğretimin diğer ayakları ise; zaten olduğu gibi, ön lisans ve lisans şeklinde olmalıdır. Temel beceri II diplomalı bir öğrenci isterse, baraj kriterleri şartlarını taşıyorsa, yükseköğretim sınavlarına girmeli eğitimini sürdürebilmelidir. Binlerce öğrencimizin, yükseköğretimde eğitim alabilmesi, ancak hakça ve adaletli bir sınav sistemiyle olmak zorundadır.
- 17. Eğitilecek kesim;** sadece zorunlu eğitimi alacak birey değil, bu bireylerin aileleri de bu sürecin içinde olmalıdır. İsteyen her vatandaş ve eğitim gören çocukların aileleri de yaygın eğitimin, temel eğitim becerilerinden yararlanabilmelidir. Yani 5, 10, 30 yıllık hedeflerimizde, bilim okuryazarı olan sayımız, nüfusumuzun okuma yazma oranlarına paralel seviyeye getirebilecek düzeyde olmalıdır. Yaygın öğretimin bence esas amacı da bu olmalıdır.
- 18. Hedef kitle daha çok büyütülerek,** fen okuryazarı, matematik okuryazarı, medya okuryazarı gibi eğitilmiş insan gücü yetişecek, toplumumuza katma değer katacak, ara eleman da böylece yetişebilecektir. En az vasıflıdan en vasıflı insan topluluklarını yetiştirebilmeliyiz. Hiç vasıfsız eleman kalmaması hedeflerimizden biri olmalıdır. Böylece vasıflı insan kaynaklarımız ve üretkenlik artacaktır.
- 19. Temel becerileri kazanan elemanlar;** kendi işlerini kurabilecek vasıflara gelecek, kent konseyleri ve AB projelerine ve KOSGEB destekleme projelerine sunduğu fikirleri olacak onların, başkalarının desteği olmadan da iş girişimcilikleri olabilecektir. İstihdam bile yaratabileceklerdir.
- 20. Evrim konusu:** Bütün tabii bilimler ile sosyal bilimler, sosyal hayatta gelişimi gelişmeyi ve dinamikliğini ifade eder. Eğer maddede gelişim ve gelişme yoksa ilerleme de olmaz. Doğanın kuralına göre duran her madde küçülür. Bu ise; hayatın döngüsü için aykırı bir durumdur. Kendinizi inkâr etmektir.
- 21. Evrim bütün disiplinler ile uyumludur.** Hatta din ile de uyumludur. Bu yüzden; evrim canlılar için öğrenilmesi gereken, kendinizi tanımanızı, çevrenizi tanımanızı sağlayan, en önemli bir değerlendirme, sonuç çıkarma sürecidir.

- 22. Din ise; inançların yanlış beslemelerine kurban edilemeyecek kadar, çok önemli bir konudur.** Evrim konusu müfredata mutlaka konulmalıdır. Öğretim programlarına, istemediğiniz bir konuyu koymayarak, o konuyu gerçeklerden koparamayız. Başımızı deve kuşu gibi kuma gömerek, bütün dünyada kabul edilen gerçekleri görmezden gelirse, dünyada bilimle fenle ülkemizi nasıl yarıştırebiliriz?
- 23. Bu tespitlerimin; pek çoğunun, çok kolay halledilebilecek basit yöntemlerle, çözümü mümkündür.** Örneğin; her konuyu farklı disiplinlerle ilişkilendirip, öğrencileri ve yetişkinlerimizi, fen okuryazarı bireyler olarak yetiştirilebilmek çok mümkündür. Sıradan her insan da fen okuryazarı olabilir.
- 24. Bu konuyla ilgili, yeni bir öğretim tekniği ve yöntemi geliştirdim ama aralık ayında, ailevi ve sağlık nedenleriyle, emekli olmak zorunda kaldım.**
- Mesleğime aşığım ve hala üzerinde çalıştığım, fen okur-yazarlığı için, geliştirdiğim öğretim yöntemi ve tekniğim var.** Bu tekniği; sınıf ortamında, bilimsel olarak inceleyip yararlılığını test edecek zaman ve ortamı, emekli olduğum için bulamadım. Bu tekniğin; Fen okur-yazarlığının yaygınlaştırılmasını ve bilime olan olumlu bakış açısını geliştirerek, toplumda fen derslerinin anlaşılması zor bir ders olduğu algısını değiştirebileceği görüşündeyim. Özellikle, kafası bilime ilgi duyan ama fırsatları kaçırmış, her yaşta insanı yeniden, heyecanlandırıp üretkenliği girişimciliği artıracak, kolay anlamayı sağlayacağını düşünüyorum.
- 25. Benim; yeni öğretim programlarında ve istenilen hedeflere ulaştırmak için, eklemek istediğim şey özet olarak (İşe yarayacak öz bilgi, işe yaramayan çok bilgiden daha iyidir.) anlayışıyla, herkesin fen okuryazarı olmasını sağlayabilmektir.**

Sevgi ve saygıyla...